Gemeente Voorschoten

Informatiebrief

019

Zaaknummer:	Z/21/050974
Documentnummer:	INT-233811
Datum:	dinsdag 16 maart 2021/verzonden 17 maart 2021
Onderwerp:	Informatiebrief archeologische rijksmonumenten Kanaal van Corbulo Unesco
Bijlage(n):	1. Ontwerpbesluit Vlietwijk 2. Ontwerpbesluit Starrenburgerpolder 3. Ontwerpbesluit Knippolder

Geachte Raad,

Met deze informatiebrief wil het college u informeren over de aanwijzingsprocedure tot archeologische rijksmonumenten in de Vlietwijk, Starrenburgerpolder en de Knippolder in het kader van de Unesco Werelderfgoednominatie.

Aanleiding
In januari 2020 heeft de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, samen met Duitsland, het nominatiedossier van de Romeinse Limes voor de Werelderfgoedlijst aangeboden aan Unesco. De betreffende negentien (kern)terreinen dienen daarvoor beschermd te zijn. Om aan deze eis te voldoen dienden enkele nieuwe archeologische rijksmonumenten aangewezen te worden, waaronder drie terreinen met resten van het Kanaal van Corbulo in Voorschoten. Het college is om advies gevraagd over de voorgenomen aanwijzing.

Aanwijzingsprocedure
Op 21 januari jl. heeft de RCE bekend gemaakt dat zij het voornemen heeft om drie terreinen binnen Voorschoten met resten van het Kanaal van Corbulo aan te wijzen als archeologisch rijksmonument. Het gaat om een terrein in de Vlietwijk (rijksmonumentnummer 532518), in de Starrenburgerpolder (rijksmonumentnummer 532519) en een terrein in de Knippolder (rijksmonumentnummer 532520). De ontwerpbesluiten hebben ter inzage gelegen van 22-1 tot 4-3 en zijn opgenomen als bijlage bij deze informatiebrief. De eigenaren van de verschillende terreinen zijn zowel door het Rijk als door de gemeente op de hoogte gebracht van de aanwijzingsprocedure. Aan de gemeente zijn naar aanleiding van deze correspondentie geen voornemens tot het indienen van een zienswijze kenbaar gemaakt. Het uitgangspunt van de bescherming is ook dat het huidig gebruik gecontinueerd kan worden. De gemeente is zelf ook belanghebbende voor delen van de aan te wijzen rijksmonumenten in de Vlietwijk en Starrenburgerpolder en heeft geen zienswijze ingediend.

Gevolgen voor belanghebbenden
Voor de gebruikers van de percelen die straks rijksmonument zijn, geldt nu al dat wanneer zij bodemingrepen willen uitvoeren, ze een omgevingsvergunning nodig hebben op basis van het bestemmingsplan. Om die omgevingsvergunning te kunnen krijgen, is archeologisch onderzoek verplicht. Het kan zelfs zo zijn dat een omgevingsvergunning niet wordt verleend in het belang van archeologie, omdat voor behoudenswaardige archeologische resten geldt dat deze in de bodem behouden moeten blijven. Binnen archeologische rijksmonumenten geldt ook dat de resten behouden moeten blijven. Voor ingrepen die van invloed zijn op de archeologische waarden in de bodem, is een monumentenvergunning nodig. De monumentenvergunningprocedure verloopt op dit moment via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, maar de aanvraag verloopt via de gemeentelijk omgevingsvergunning. Voor de drie terreinen zijn enkele activiteiten zonder vergunning toegestaan, gerelateerd aan de diepte waarop de resten van het Kanaal van Corbulo liggen. In de Vlietwijk liggen de resten vanwege

de aanwezigheid van een ophooglaag dieper dan in de beide polders en zal een vrijstellingsgrens gelden voor ingrepen tot 70 cm diepte. De vrijstellingsdiepte voor de Starrenburgerpolder is 40 cm en voor de Knippolder 30 cm (zoals ook al geldt in het huidige gemeentelijke archeologiebeleid). De nieuw te bouwen wijk Starrenburg III bevindt zich buiten de contouren van het rijksmonument Starrenburgerpolder.

Positief advies
Op grond van artikel 3.1 tweede lid van de Erfgoedwet heeft de Minister advies gevraagd aan het college van de gemeente waar de monumenten zich bevinden. Het college heeft besloten positief te adviseren en heeft dit per brief kenbaar gemaakt aan het Rijk.

Besluit Unesco Werelderfgoed
Het nominatiedossier is in januari 2020 aangeboden aan Unesco. Het definitieve besluit over de Werelderfgoedstatus wordt naar verwachting in juli 2021 genomen.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

A. R. de Graaf,
gemeentesecretaris

Ch. B. Aptroot,
burgemeester

Deze brief is digitaal vastgesteld. Hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935139100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532521

besluit

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap besluit, gelet op artikel 3.1 en 3.2 van de Erfgoedwet, onderstaand archeologisch monument aan te wijzen als rijksmonument.

Het betreft:

Rijksmonumentnummer
532521

Adres
Vlietvoorde, Leidschendam

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

Provincie
Zuid-Holland

Kadastrale aanduiding

Kadastrale gemeente	*Sectie*	*Kad. object*	*App.*	*Grondperc.*
Veur	A	347		
Veur	A	1079		
Veur	A	1120		
Veur	A	1188		
Veur	A	1263		
Veur	A	1382		
Veur	A	1383		
Veur	A	1522		
Veur	A	1523		
Veur	A	1524		
Veur	A	1582		
Veur	A	1583		
Veur	A	1656		

Naam van het rijksmonument

Omschrijving
Resten van het Kanaal van Corbulo aangelegd vanaf 47/50 n. Chr.

ONTWEP

Situatie op de kaart

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935139100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532521

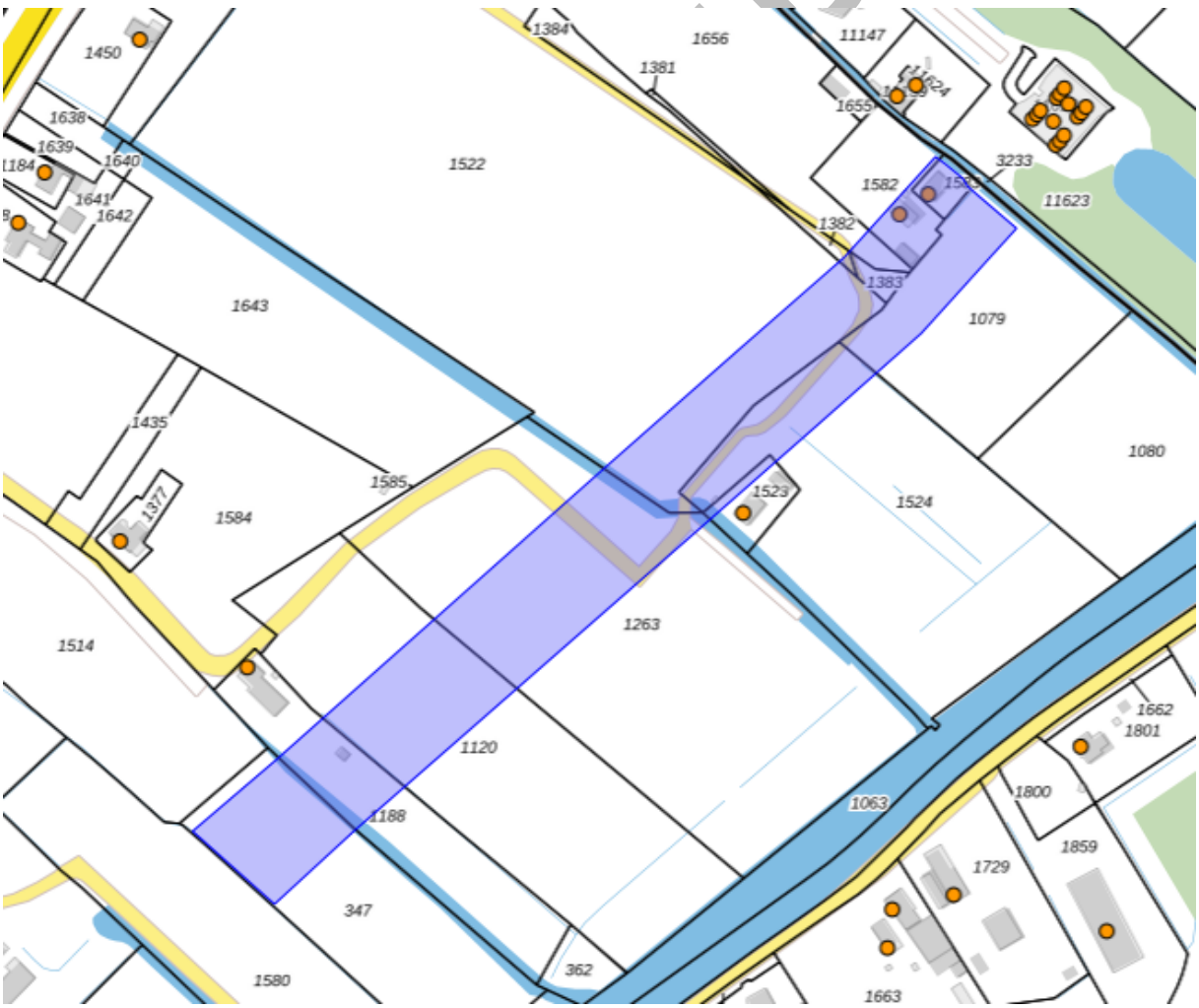
rijksmonument

kadastrale grens

voorlopig kadastrale grens

00000 perceelnummer

verblijfsobject

Motivering

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935139100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532521

Aanleiding
In het nominatieproces van de Romeinse Limes tot werelderfgoed is naar voren gekomen dat aanvullende bescherming nodig is. De grens van het Romeinse rijk strekte zich uit van Noord-Engeland, langs de Rijn en Donau via het Midden-Oosten en Noord-Afrika naar Marokko. In de geschiedenis van Europa was het een periode die op veel terreinen zijn sporen na heeft gelaten (architectuur, krijgsgeschiedenis, filosofie, kunst etc.). In Nederland bevindt zich een deel van de Nedergermaanse Limes die zich langs de Rijn van Remagen tot Katwijk uitstrekt. Onderdelen van het militaire verdedigingssysteem langs of in relatie met de Rijn zijn geselecteerd en worden voorzien van een adequate bescherming. Zowel castella met bijbehorende nederzettingen, wachttorens, de Limesweg, als ook een steen- en pottenbakkerij, tempel, aquaduct en het Kanaal van Corbulo maken deel uit van dit netwerk dat aan de basis stond van een veel breder spectrum van activiteiten.

Grondslag
Vanaf 1 juli 2016 geldt de Beleidsregel aanwijzing rijksmonumenten en wijziging rijksmonumentenregister Erfgoedwet, beleidsregel van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 25 juni 2016, Staatscourant 30 juni 2016, nr. 33906 (hierna: Beleidsregel). In deze Beleidsregel heb ik vastgelegd in welke gevallen ik een monument of een archeologisch monument kan aanwijzen als rijksmonument. In de toelichting op de Beleidsregel heb ik aangekondigd dat het mogelijk is dat in het proces van het nomineren van werelderfgoederen blijkt dat aanvullende bescherming nodig is door aanwijzing van rijksmonumenten. Aanwijzing is dan mogelijk op basis van deze Beleidsregel en is in dit geval vormgegeven in het aanwijzingsprogramma “Romeinse Limes”, vastgesteld op 2 juni 2020.

Op grond van de Beleidsregel (artikel 4) geschiedt de aanwijzing van een archeologisch monument bij voorkeur op basis van een aanwijzingsprogramma of een verbeterprogramma. Het onderhavige monument is opgenomen in het hierboven genoemde aanwijzingsprogramma.

Procedure
Op de voorbereiding van een besluit over het aanwijzen van een monument of archeologisch monument als rijksmonument is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure uit afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Dit is bepaald in artikel 3.2, eerste lid van de Erfgoedwet.

Advies
Over het ontwerpbesluit heb ik tegelijk met de aanbieding van het ontwerpbesluit aan de eigenaar en beperkt gerechtigden van het archeologisch monument op grond van artikel 3.1, tweede lid, van de Erfgoedwet advies gevraagd aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Leidschendam-Voorburg.

Ik heb, tegelijk met bovengenoemde adviesaanvraag, op grond van artikel 3.1, derde lid, van de Erfgoedwet, ook advies gevraagd aan gedeputeerde staten van de provincie Zuid-Holland.

In het definitieve besluit wordt onder dit kopje ingegaan op de adviezen en geef ik aan hoe ik die heb betrokken in mijn overwegingen.

ONTWERP

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935139100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532521

Zienswijzen
In het definitieve besluit worden onder dit kopje de ingebrachte zienswijzen vermeld en geef ik aan hoe ik die heb betrokken in mijn overwegingen.

Waardering van de vindplaats
Het monument is beoordeeld op basis van de waarderingssystematiek zoals hieronder weergegeven in de tabel.

Waarden	***Criteria***	***Scores***		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	nvt		
	Herinneringswaarde	ja		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2	
	Conservering	3		
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	3		
	Informatiewaarde	3		
	Ensemblewaarde	3		
	Representativiteit	nvt		

Beleving
De archeologische resten in Vlietvoorde zijn aan het maaiveld niet zichtbaar omdat ze zich in de ondergrond bevinden. Het criterium ‘Schoonheid’ is daarom niet van toepassing. Voor wat betreft de 'Herinneringswaarde’ kan gerefereerd worden aan de Romeinse schriftelijke bronnen over dit unieke waterstaatkundige object.

Fysieke kwaliteit
De vindplaats scoort gemiddeld wat betreft gaafheid door de diepteligging. De top van de vulling van het kanaal en de flankerende archeologische resten zijn deels aangetast. Omdat er plaatselijk nog sprake is van bewaard gebleven paalsporen en eergetouwsporen, is de gaafheid middelhoog gewaardeerd. De conservering van de artefacten, inclusief de beschoeiing bestaande uit paaltjes, is goed, waardoor ook de conservering hoog wordt gewaardeerd.

Inhoudelijke kwaliteit
Met uitzondering van het (nog) niet getraceerde Kanaal van Drusus zijn in ons land (en in het buitenland) geen waterstaatkundige werken van deze omvang bekend. Bovendien zijn wij hierover geïnformeerd door schriftelijke Romeinse bronnen. Het kanaal is kort na 47 n. Chr. aangelegd. De resultaten van enkele 14C dateringen zijn nog niet beschikbaar.

ONTWEP

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935139100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532521

Onderzoek naar deze aanleg geeft inzicht in de kennis van het landschap, de organisatiemogelijkheden, de technologische kennis, het arbeidspotentieel en het belang voor de scheepvaart en handel in de Romeinse tijd, waardoor de zeldzaamheid en informatiewaarde de hoogste score krijgen. Palenrijen en eergetouwsporen wijzen op oudere bewoning n de onmiddellijke omgeving van het tweede-eeuwse kanaal. Het voorliggende deel van het kanaal kan niet los gezien worden van de gehele aanleg, waarbij de samenhang met onder andere Forum Hadriani (Voorburg) en Matilo (Leiden) de hoogste score voor de ensemblewaarde rechtvaardigen. Het dynamische gebruik van het veranderende kustlandschap bij de aanleg betekent bovendien dat het als representatief gezien kan worden voor deze landschapsgeschiedenis.

Motivatie begrenzing
De begrenzingen van het monument worden bepaald door de resultaten van het archeologisch onderzoek waarbij aan weerszijden van het Kanaal van Corbulo een strook is mee beschermd waar archeologische resten kunnen worden verwacht die in relatie staan met de aanleg en het gebruik van het kanaal. De huidige topografie en het gebruik van het perceel zijn daarbij het uitgangspunt voor het bepalen van de definitieve begrenzing.

Conclusie
Zoals hierboven aangegeven, zie ik aanleiding om het bovengenoemde archeologisch monument aan te wijzen als rijksmonument. Het heeft voldoende monumentale waarde om bescherming als rijksmonument te rechtvaardigen. Ik concludeer dat bescherming op grond van de Erfgoedwet gerechtvaardigd is.

Het document 'Vrijstelling vergunningplicht' maakt deel uit van dit besluit.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

Susan Lammers
algemeen directeur

Bijlagen
- Vrijstelling vergunningplicht
- Aanbevelingen voor goed beheer

ONTWERP

Bijlage: Vrijstelling vergunningplicht

Leidschendam, Vlietvoorde

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935139100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532521

Artikel 11 van de Monumentenwet 1988 stelt dat voor alle werkzaamheden die het monument verstoren of wijzigen een vergunning nodig is. Artikel 11 luidt:
1. Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen;
2. Het is verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning:
    a. een beschermd archeologisch monument af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
    b. een beschermd archeologisch monument te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze, waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

Op grond van het overgangsrecht, artikel 9.1. van de Erfgoedwet, blijft artikel 11 van de Monumentenwet 1988 van toepassing.

Een strikte interpretatie van artikel 11 zou er toe leiden dat het gebruik van het beschermde terrein vergaand wordt beperkt. Veel (minimaal) grond-verstorende activiteiten zouden aan een vergunningvereiste worden gebonden. Oppervlakkige bodemingrepen leiden echter niet altijd tot een verstoring van het beschermde bodemarchief. In voorkomende gevallen kan een vrijstelling van vergunningplicht worden verleend voor grondwerkzaamheden tot een bepaalde diepte onder het maaiveld. Dit is bevestigd door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in de uitspraak van 2 juli 2014, zaaknummer 201306923/1/A2. Het opnemen van een vrijstellingsdiepte wordt opgevat als een nadere omschrijving van de omvang van de bescherming die met het aanwijzingsbesluit wordt beoogd.

Voor het onderhavige monument is het in afwijking van artikel 11 van de Monumentenwet toegestaan om zonder vergunning de volgende grondwerkzaamheden uit te voeren:
I sonderingen en grondboringen tot een maximale diameter van **10** cm;
II bodemverstorende ingrepen tot een diepte van **30** cm onder het maaiveld (juli 2019).

Vergunningplichtig
Onderstaande ingrepen zijn op grond van artikel 11 van de Monumentenwet 1988 altijd vergunningplichtig:
1. bodemverstorende ingrepen die verder gaan dan de vrijstelling onder II;
2. overige ingrepen, ook als deze de bodem niet of minder diep verstoren:
    - het ophogen, verlagen of egaliseren van het terrein;
    - bouw-, sloop- of graafwerkzaamheden waarvoor een omgevingsvergunning of ontgrondingenvergunning vereist is;
    - het aanbrengen van verhardingen in de openbare ruimte;
    - het wijzigen van het grondwaterpeil;
    - het aanplanten en verwijderen van (diepwortelende) bomen en struiken dieper dan 30 cm.

Een aanvraag voor een monumentenvergunning wordt ingediend bij burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument is gelegen. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) beslist namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de aanvraag.

ONTWERP

In 23 juli 2019 zijn afspraken (RCE en gemeente Leidschendam-Voorburg en de ontwikkelaar) gemaakt over de ontwikkeling van het gebied waarbij de voorwaarde het behoud van de archeologische resten is. De bovengenoemde vrijstellingsdiepte is gebaseerd op de maaiveldhoogte van zomer 2019 waarbij geen rekening is gehouden met de voorgenomen ophoging van het terrein.

In geval van twijfel is het raadzaam contact op te nemen met de RCE. Aanbevolen wordt om in ieder geval vóór het indienen van een vergunningaanvraag overleg te voeren met de RCE over de voorgenomen werkzaamheden. Vooroverleg kan leiden tot een snellere afhandeling van een aanvraag.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935139100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532521

ONTWEP

Bijlage: Aanbevelingen voor goed beheer

Leidschendam, Vlietvoorde

In het vigerende Bestemmingsplan Beheersgebied Duivenvoordecorridor onherroepelijk (vastgesteld op 30 mei 2017, gebaseerd op bestemmingsplan 2007) - kent het gebied waarin het aan te wijzen monument ligt als bestemming 'agrarische gebied met landschappelijke waarden / open gebied'; 'uit te werken buitenplaats'.

Om recht te doen aan de waarden van het monument verdient het aanbeveling:
- het gebruik het agrarisch gebruik te continueren;
- de grasmat mag periodiek worden gescheurd;
- ingrepen die dieper reiken dan maximaal 30 cm beneden het huidige maaiveld moeten worden voorkomen.

N.B. Het is van belang dat het bovenstaande ter kennis wordt gebracht van degenen die het monument beheren. Bij twijfel kan contact opgenomen worden met de RCE.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935139100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532521

ONTWERP

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935122100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532519

besluit

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap besluit, gelet op artikel 3.1 en 3.2 van de Erfgoedwet, onderstaand archeologisch monument aan te wijzen als rijksmonument.

Het betreft:

Rijksmonumentnummer
532519

Adres
Starrenburgerpolder, Voorschoten

Gemeente
Voorschoten

Provincie
Zuid-Holland

Kadastrale aanduiding

Kadastrale gemeente	*Sectie*	*Kad. object*	*App.*	*Grondperc.*
Voorschoten	B	845		
Voorschoten	B	853		
Voorschoten	B	855		
Voorschoten	B	2681		
Voorschoten	B	2682		
Voorschoten	B	2683		
Voorschoten	B	6864		

Naam van het rijksmonument

Omschrijving
Resten van het Kanaal van Corbulo aangelegd vanaf 47/50 n. Chr.

ONTWERP

Situatie op de kaart

rijksmonument

kadastrale grens

voorlopig kadastrale grens

00000 perceelnummer

verblijfsobject

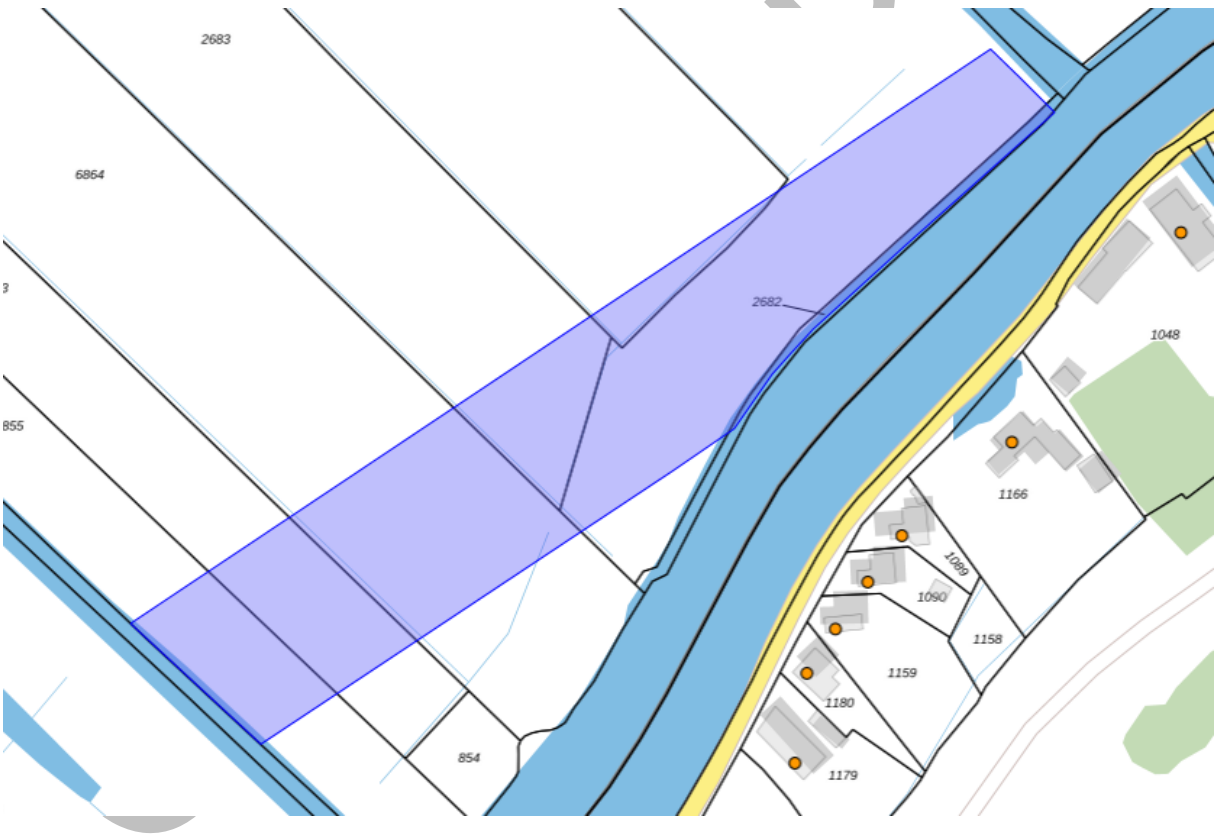
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935122100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532519

Motivering

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935122100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532519

Aanleiding
In het nominatieproces van de Romeinse Limes tot werelderfgoed is naar voren gekomen dat aanvullende bescherming nodig is. De grens van het Romeinse rijk strekte zich uit van Noord-Engeland, langs de Rijn en Donau via het Midden-Oosten en Noord-Afrika naar Marokko. In de geschiedenis van Europa was het een periode die op veel terreinen zijn sporen na heeft gelaten (architectuur, krijgsgeschiedenis, filosofie, kunst etc.). In Nederland bevindt zich een deel van de Nedergermaanse Limes die zich langs de Rijn van Remagen tot Katwijk uitstrekt. Onderdelen van het militaire verdedigingssysteem langs of in relatie met de Rijn zijn geselecteerd en worden voorzien van een adequate bescherming. Zowel castella met bijbehorende nederzettingen, wachttorens, de Limesweg, als ook een steen- en pottenbakkerij, tempel, aquaduct en het Kanaal van Corbulo maken deel uit van dit netwerk dat aan de basis stond van een veel breder spectrum van activiteiten.

Grondslag
Vanaf 1 juli 2016 geldt de Beleidsregel aanwijzing rijksmonumenten en wijziging rijksmonumentenregister Erfgoedwet, beleidsregel van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 25 juni 2016, Staatscourant 30 juni 2016, nr. 33906 (hierna: Beleidsregel). In deze Beleidsregel heb ik vastgelegd in welke gevallen ik een monument of een archeologisch monument kan aanwijzen als rijksmonument. In de toelichting op de Beleidsregel heb ik aangekondigd dat het mogelijk is dat in het proces van het nomineren van werelderfgoederen blijkt dat aanvullende bescherming nodig is door aanwijzing van rijksmonumenten. Aanwijzing is dan mogelijk op basis van deze Beleidsregel en is in dit geval vormgegeven in het aanwijzingsprogramma “Romeinse Limes”, vastgesteld op 2 juni 2020.

Op grond van de Beleidsregel (artikel 4) geschiedt de aanwijzing van een archeologisch monument bij voorkeur op basis van een aanwijzingsprogramma of een verbeterprogramma. Het onderhavige monument is opgenomen in het hierboven genoemde aanwijzingsprogramma.

Procedure
Op de voorbereiding van een besluit over het aanwijzen van een monument of archeologisch monument als rijksmonument is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure uit afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Dit is bepaald in artikel 3.2, eerste lid van de Erfgoedwet.

Advies
Over het ontwerpbesluit heb ik tegelijk met de aanbieding van het ontwerpbesluit aan de eigenaar en beperkt gerechtigden van het archeologisch monument op grond van artikel 3.1, tweede lid, van de Erfgoedwet advies gevraagd aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Voorschoten.

Ik heb, tegelijk met bovengenoemde adviesaanvraag, op grond van artikel 3.1, derde lid, van de Erfgoedwet, ook advies gevraagd aan gedeputeerde staten van de provincie Zuid-Holland.

In het definitieve besluit wordt onder dit kopje ingegaan op de adviezen en geef ik aan hoe ik die heb betrokken in mijn overwegingen.

ONTWERP

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935122100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532519

Zienswijzen
In het definitieve besluit worden onder dit kopje de ingebrachte zienswijzen vermeld en geef ik aan hoe ik die heb betrokken in mijn overwegingen.

Waardering van de vindplaats
Het monument is beoordeeld op basis van de waarderingssystematiek zoals hieronder weergegeven in de tabel.

Waarden	***Criteria***	***Scores***		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	nvt		
	Herinneringswaarde	ja		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	3		
	Conservering	3		
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	3		
	Informatiewaarde	3		
	Ensemblewaarde	3		
	Representativiteit	nvt		

Beleving
De archeologische resten in De Starrenburgerpolder zijn aan het maaiveld niet zichtbaar omdat ze zich in de ondergrond bevinden. Het criterium ‘Schoonheid’ is daarom niet van toepassing. Voor wat betreft de 'Herinneringswaarde’ kan gerefereerd worden aan de Romeinse schriftelijke bronnen over dit unieke waterstaatkundige object.

Fysieke kwaliteit
De vindplaats scoort hoog wat betreft gaafheid door de diepteligging. Er is geen sprake van substantiële verstoring van de archeologische resten met uitzondering van het deel dat door Arcadis is opgegraven. Ook flankerende resten in relatie tot het kanaal zijn plaatselijk bewaard gebleven. De artefacten inclusief de beschoeiing bestaande uit paaltjes zijn goed bewaard gebleven, waardoor ook de conservering hoog wordt gewaardeerd.

Inhoudelijke kwaliteit
Met uitzondering van het (nog) niet getraceerde Kanaal van Drusus zijn in ons land (en in het buitenland) geen waterstaatkundige werken van deze omvang en uit deze periode bekend. Bovendien zijn wij hierover geïnformeerd door schriftelijke Romeinse bronnen. Het kanaal is kort na 47 n. Chr. aangelegd. Onderzoek naar deze aanleg geeft inzicht in de kennis van het landschap, de organisatiemogelijkheden, de technologische kennis, het arbeidspotentieel en het

ONTWERP

belang voor de scheepvaart en handel in de Romeinse tijd waardoor de zeldzaamheid en informatiewaarde de hoogste score krijgen. Het voorliggende deel van het kanaal kan niet los gezien worden van de gehele aanleg waarbij de samenhang met onder andere Forum Hadriani (Voorburg) en Matilo (Leiden) de hoogste score voor de ensemblewaarde rechtvaardigen. Het dynamische gebruik van het veranderende kustlandschap bij de aanleg betekent bovendien dat het als representatief gezien kan worden voor deze landschapsgeschiedenis.

Motivatie begrenzing
De begrenzingen van het monument worden bepaald door de resultaten van het archeologisch onderzoek, waarbij aan weerszijden van het Kanaal van Corbulo een strook is mee beschermd waar archeologische resten kunnen worden verwacht die in relatie staan tot de aanleg en het gebruik van het kanaal. De huidige topografie en het gebruik van het perceel zijn daarbij het uitgangspunt voor het bepalen van de definitieve begrenzing.

Conclusie
Zoals hierboven aangegeven, zie ik aanleiding om het bovengenoemde archeologisch monument aan te wijzen als rijksmonument. Het heeft voldoende monumentale waarde om bescherming als rijksmonument te rechtvaardigen. Ik concludeer dat bescherming op grond van de Erfgoedwet gerechtvaardigd is.

Het document 'Vrijstelling vergunningplicht' maakt deel uit van dit besluit.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

Susan Lammers
algemeen directeur

Bijlagen
- Vrijstelling vergunningplicht
- Aanbevelingen voor goed beheer

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935122100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532519

ONTWERP

Bijlage: Vrijstelling vergunningplicht

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935122100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532519

Voorschoten, Starrenburgerpolder

Artikel 11 van de Monumentenwet 1988 stelt dat voor alle werkzaamheden die het monument verstoren of wijzigen een vergunning nodig is. Artikel 11 luidt:
1. Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen;
2. Het is verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning:
    a. een beschermd archeologisch monument af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
    b. een beschermd archeologisch monument te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze, waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

Op grond van het overgangsrecht, artikel 9.1. van de Erfgoedwet, blijft artikel 11 van de Monumentenwet 1988 van toepassing.

Een strikte interpretatie van artikel 11 zou er toe leiden dat het gebruik van het beschermde terrein vergaand wordt beperkt. Veel (minimaal) grond-verstorende activiteiten zouden aan een vergunningvereiste worden gebonden. Oppervlakkige bodemingrepen leiden echter niet altijd tot een verstoring van het beschermde bodemarchief. In voorkomende gevallen kan een vrijstelling van vergunningplicht worden verleend voor grondwerkzaamheden tot een bepaalde diepte onder het maaiveld. Dit is bevestigd door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in de uitspraak van 2 juli 2014, zaaknummer 201306923/1/A2. Het opnemen van een vrijstellingsdiepte wordt opgevat als een nadere omschrijving van de omvang van de bescherming die met het aanwijzingsbesluit wordt beoogd.

Voor het onderhavige monument is het in afwijking van artikel 11 van de Monumentenwet toegestaan om zonder vergunning de volgende grondwerkzaamheden uit te voeren:
I sonderingen en grondboringen tot een maximale diameter van **10** cm;
II bodemverstorende ingrepen tot een diepte van **40** cm onder het maaiveld.

Vergunningplichtig
Onderstaande ingrepen zijn op grond van artikel 11 van de Monumentenwet 1988 altijd vergunningplichtig:
1. bodemverstorende ingrepen die verder gaan dan de vrijstelling onder II;
2. overige ingrepen, ook als deze de bodem niet of minder diep verstoren:
    - het ophogen, verlagen of egaliseren van het terrein;
    - bouw-, sloop- of graafwerkzaamheden waarvoor een omgevingsvergunning of ontgrondingenvergunning vereist is;
    - het aanbrengen van verhardingen in de openbare ruimte;
    - het wijzigen van het grondwaterpeil;
    - het aanplanten en verwijderen van (diepwortelende) bomen en struiken dieper 40 cm.

Een aanvraag voor een monumentenvergunning wordt ingediend bij burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument is gelegen. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) beslist namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de aanvraag. In geval van twijfel is het raadzaam contact op te nemen met de RCE. Aanbevolen wordt om in ieder geval vóór het indienen van een vergunningaanvraag overleg te voeren met de RCE over de voorgenomen werkzaamheden. Vooroverleg kan leiden tot een snellere afhandeling van een aanvraag.

ONTWERP

Bijlage: Aanbevelingen voor goed beheer

Voorschoten, Starrenburgerpolder

In het vigerende Bestemmingsplan Voorschoten Buitengebied vastgesteld op 13 juni 2012 - kent het gebied waarin het aan te wijzen monument ligt een enkelbestemming: Agrarisch met waarden – Open gebied; een enkelbestemming: water; een dubbelbestemming Waarde archeologisch gebiedstype 6 en 7.

Om recht te doen aan de waarden van het monument verdient het aanbeveling:
- het agrarisch gebruik te continueren;
- de grasmat mag periodiek worden gescheurd;
- ingrepen die dieper reiken dan maximaal **40 cm** beneden het huidige maaiveld moeten worden voorkomen en zijn altijd vergunningplichtig.

N.B. Het is van belang dat het bovenstaande ter kennis wordt gebracht van degenen die het monument beheren. Bij twijfel kan contact opgenomen worden met de RCE.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935122100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532519

ONTWERP

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935130100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532520

besluit

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap besluit, gelet op artikel 3.1 en 3.2 van de Erfgoedwet, onderstaand archeologisch monument aan te wijzen als rijksmonument.

Het betreft:

Rijksmonumentnummer

532520

Adres

Knippolder, Voorschoten

Gemeente
Voorschoten

Provincie
Zuid-Holland

Kadastrale aanduiding

Kadastrale gemeente	*Sectie*	*Kad. object*	*App.*	*Grondperc.*
Voorschoten	B	892		
Voorschoten	B	895		
Voorschoten	B	896		
Voorschoten	B	899		
Voorschoten	B	900		
Voorschoten	B	901		
Voorschoten	B	915		
Voorschoten	B	916		
Voorschoten	B	924		
Voorschoten	B	3239		
Voorschoten	B	3240		
Voorschoten	B	3241		
Voorschoten	B	8651		
Voorschoten	B	8652		

Naam van het rijksmonument

Omschrijving

Resten van het Kanaal van Corbulo aangelegd vanaf 47/50 n. Chr.

ONTWERP

Situatie op de kaart

	rijksmonument
	kadastrale grens
	voorlopig kadastrale grens
00000	perceelnummer
	verblijfsobject

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935130100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532520

Motivering

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935130100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532520

Aanleiding
In het nominatieproces van de Romeinse Limes tot werelderfgoed is naar voren gekomen dat aanvullende bescherming nodig is. De grens van het Romeinse rijk strekte zich uit van Noord-Engeland, langs de Rijn en Donau via het Midden-Oosten en Noord-Afrika naar Marokko. In de geschiedenis van Europa was het een periode die op veel terreinen zijn sporen na heeft gelaten (architectuur, krijgsgeschiedenis, filosofie, kunst etc.). In Nederland bevindt zich een deel van de Nedergermaanse Limes die zich langs de Rijn van Remagen tot Katwijk uitstrekt. Onderdelen van het militaire verdedigingssysteem langs of in relatie met de Rijn zijn geselecteerd en worden voorzien van een adequate bescherming. Zowel castella met bijbehorende nederzettingen, wachttorens, de Limesweg, als ook een steen- en pottenbakkerij, tempel, aquaduct en het Kanaal van Corbulo maken deel uit van dit netwerk dat aan de basis stond van een veel breder spectrum van activiteiten.

Grondslag
Vanaf 1 juli 2016 geldt de Beleidsregel aanwijzing rijksmonumenten en wijziging rijksmonumentenregister Erfgoedwet, beleidsregel van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 25 juni 2016, Staatscourant 30 juni 2016, nr. 33906 (hierna: Beleidsregel). In deze Beleidsregel heb ik vastgelegd in welke gevallen ik een monument of een archeologisch monument kan aanwijzen als rijksmonument. In de toelichting op de Beleidsregel heb ik aangekondigd dat het mogelijk is dat in het proces van het nomineren van werelderfgoederen blijkt dat aanvullende bescherming nodig is door aanwijzing van rijksmonumenten. Aanwijzing is dan mogelijk op basis van deze Beleidsregel en is in dit geval vormgegeven in het aanwijzingsprogramma “Romeinse Limes”, vastgesteld op 2 juni 2020.

Op grond van de Beleidsregel (artikel 4) geschiedt de aanwijzing van een archeologisch monument bij voorkeur op basis van een aanwijzingsprogramma of een verbeterprogramma. Het onderhavige monument is opgenomen in het hierboven genoemde aanwijzingsprogramma.

Procedure
Op de voorbereiding van een besluit over het aanwijzen van een monument of archeologisch monument als rijksmonument is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure uit afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Dit is bepaald in artikel 3.2, eerste lid van de Erfgoedwet.

Advies
Over het ontwerpbesluit heb ik tegelijk met de aanbieding van het ontwerpbesluit aan de eigenaar en beperkt gerechtigden van het archeologisch monument op grond van artikel 3.1, tweede lid, van de Erfgoedwet advies gevraagd aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Voorschoten.

Ik heb, tegelijk met bovengenoemde adviesaanvraag, op grond van artikel 3.1, derde lid, van de Erfgoedwet, ook advies gevraagd aan gedeputeerde staten van de provincie Zuid-Holland.

In het definitieve besluit wordt onder dit kopje ingegaan op de adviezen en geef ik aan hoe ik die heb betrokken in mijn overwegingen.

ONTWERP

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935130100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532520

Zienswijzen
In het definitieve besluit worden onder dit kopje de ingebrachte zienswijzen vermeld en geef ik aan hoe ik die heb betrokken in mijn overwegingen.

Waardering van de vindplaats
Het monument is beoordeeld op basis van de waarderingssystematiek zoals hieronder weergegeven in de tabel.

Waarden	***Criteria***	***Scores***		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	nvt		
	Herinneringswaarde	ja		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	3		
	Conservering	3		
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	3		
	Informatiewaarde	3		
	Ensemblewaarde	3		
	Representativiteit	nvt		

Beleving
De archeologische resten in de Knippolder zijn aan het maaiveld niet zichtbaar omdat ze zich in de ondergrond bevinden. Het criterium ‘Schoonheid’ is daarom niet van toepassing. Voor wat betreft de 'Herinneringswaarde’ kan gerefereerd worden aan de Romeinse schriftelijke bronnen over dit unieke waterstaatkundige object.

Fysieke kwaliteit
De vindplaats scoort hoog wat betreft gaafheid door de diepteligging. Er is geen sprake van substantiële verstoring van de archeologische resten. Ook flankerende resten in relatie met het kanaal kunnen plaatselijk bewaard zijn gebleven.

Inhoudelijke kwaliteit
Met uitzondering van het (nog) niet getraceerde Kanaal van Drusus zijn in ons land (en in het buitenland) geen waterstaatkundige werken van deze omvang en uit deze periode bekend. Bovendien zijn wij over het Kanaal van Corbulo geïnformeerd door schriftelijke Romeinse bronnen. Het kanaal is kort na 47 n. Chr. aangelegd.
Onderzoek naar deze aanleg geeft inzicht in de kennis van het landschap, de technologische kennis, de organisatiemogelijkheden, het arbeidspotentieel en het belang voor de scheepvaart en handel in de Romeinse tijd waardoor de zeldzaamheid en informatiewaarde de hoogste score krijgen. Het voorliggende

ONTWERP

deel van het kanaal kan niet los gezien worden van de gehele aanleg waarbij de samenhang met onder andere Forum Hadriani (Voorburg) en Matilo (Leiden) de hoogste score voor de ensemblewaarde rechtvaardigen. Het dynamische gebruik van het veranderende kustlandschap bij de aanleg betekent bovendien dat het als representatief gezien kan worden voor de landschapsgeschiedenis.

Motivatie begrenzing
De begrenzingen van het monument worden bepaald door de resultaten van het archeologisch onderzoek naar het kanaal en in de directe omgeving én de aanwijzingen op historische luchtfoto's. Aan weerszijden van het Kanaal van Corbulo een strook is mee beschermd waar archeologische resten kunnen worden verwacht die in relatie staan tot de aanleg en het gebruik van het kanaal. De huidige topografie en het gebruik van het perceel zijn daarbij het uitgangspunt voor het bepalen van de definitieve begrenzing.

Conclusie
Zoals hierboven aangegeven, zie ik aanleiding om het bovengenoemde archeologisch monument aan te wijzen als rijksmonument. Het heeft voldoende monumentale waarde om bescherming als rijksmonument te rechtvaardigen. Ik concludeer dat bescherming op grond van de Erfgoedwet gerechtvaardigd is.

Het document 'Vrijstelling vergunningplicht' maakt deel uit van dit besluit.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

Susan Lammers
algemeen directeur

Bijlagen
- Vrijstelling vergunningplicht
- Aanbevelingen voor goed beheer

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935130100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532520

ONTWERP

Bijlage: Vrijstelling vergunningplicht

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935130100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532520

Voorschoten, Knippolder

Artikel 11 van de Monumentenwet 1988 stelt dat voor alle werkzaamheden die het monument verstoren of wijzigen een vergunning nodig is. Artikel 11 luidt:
1. Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen;
2. Het is verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning:
    a. een beschermd archeologisch monument af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
    b. een beschermd archeologisch monument te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze, waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

Op grond van het overgangsrecht, artikel 9.1. van de Erfgoedwet, blijft artikel 11 van de Monumentenwet 1988 van toepassing.

Een strikte interpretatie van artikel 11 zou er toe leiden dat het gebruik van het beschermde terrein vergaand wordt beperkt. Veel (minimaal) grond-verstorende activiteiten zouden aan een vergunningvereiste worden gebonden. Oppervlakkige bodemingrepen leiden echter niet altijd tot een verstoring van het beschermde bodemarchief. In voorkomende gevallen kan een vrijstelling van vergunningplicht worden verleend voor grondwerkzaamheden tot een bepaalde diepte onder het maaiveld. Dit is bevestigd door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in de uitspraak van 2 juli 2014, zaaknummer 201306923/1/A2. Het opnemen van een vrijstellingsdiepte wordt opgevat als een nadere omschrijving van de omvang van de bescherming die met het aanwijzingsbesluit wordt beoogd.

Voor het onderhavige monument is het in afwijking van artikel 11 van de Monumentenwet toegestaan om zonder vergunning de volgende grondwerkzaamheden uit te voeren:
I sonderingen en grondboringen tot een maximale diameter van **10** cm;
II bodemverstorende ingrepen tot een diepte van **30** cm onder het maaiveld.

Vergunningplichtig
Onderstaande ingrepen zijn op grond van artikel 11 van de Monumentenwet 1988 altijd vergunningplichtig:
1. bodemverstorende ingrepen die verder gaan dan de vrijstelling onder II;
2. overige ingrepen, ook als deze de bodem niet of minder diep verstoren:
    - het ophogen, verlagen of egaliseren van het terrein;
    - bouw-, sloop- of graafwerkzaamheden waarvoor een omgevingsvergunning of ontgrondingenvergunning vereist is;
    - het aanbrengen van verhardingen in de openbare ruimte;
    - het wijzigen van het grondwaterpeil;
    - het aanplanten en verwijderen van (diepwortelende) bomen en struiken dieper dan 30 cm.

Een aanvraag voor een monumentenvergunning wordt ingediend bij burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument is gelegen. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) beslist namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de aanvraag. In geval van twijfel is het raadzaam contact op te nemen met de RCE. Aanbevolen wordt om in ieder geval vóór het indienen van een vergunningaanvraag overleg te voeren met de RCE over de voorgenomen werkzaamheden. Vooroverleg kan leiden tot een snellere afhandeling van een aanvraag.

ONTWERP

Bijlage: Aanbevelingen voor goed beheer

Voorschoten, Knippolder

In het vigerende Bestemmingsplan Buitengebied (onherroepelijk 13 juni 2012) - kent het gebied waarin het aan te wijzen monument ligt als dubbelbestemming agrarische gebied met waarden – Weidevogelgebied en Waarde – Archeologie – 6. landschappelijke waarden / open gebied. Deels speelt een dubbelbestemming met de hiervoor genoemde bestemmingen in combinatie met Waterstaat-Waterkering.

Om recht te doen aan de waarden van het monument verdient het aanbeveling:
- het agrarisch gebruik te continueren;
- de grasmat mag periodiek worden gescheurd;
- ingrepen die dieper reiken dan maximaal **30 cm** beneden het huidige maaiveld moeten worden voorkomen en zijn altijd vergunningplichtig.

N.B. Het is van belang dat het bovenstaande ter kennis wordt gebracht van degenen die het monument beheren. Bij twijfel kan contact opgenomen worden met de RCE.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum
21-01-2021

Zaaknummer
4935130100

Betreft
Ontwerpbesluit aanwijzen rijksmonument

Monumentnummer(s)
532520

ONTWERP